

Totenhosen

(S. Balogh László felvételei)

A nyugatnémet punk banda neve nem azért kerek másodszer is lapunk címeinek sorába, mert legutóbb helytelenül jelent meg, s még azért sem, hogy reklámmot fejtsünk ki a hazánkba alighanem ritkán látogató,

nem kimondottan színvonalas muzsikát játszó csapatnak.

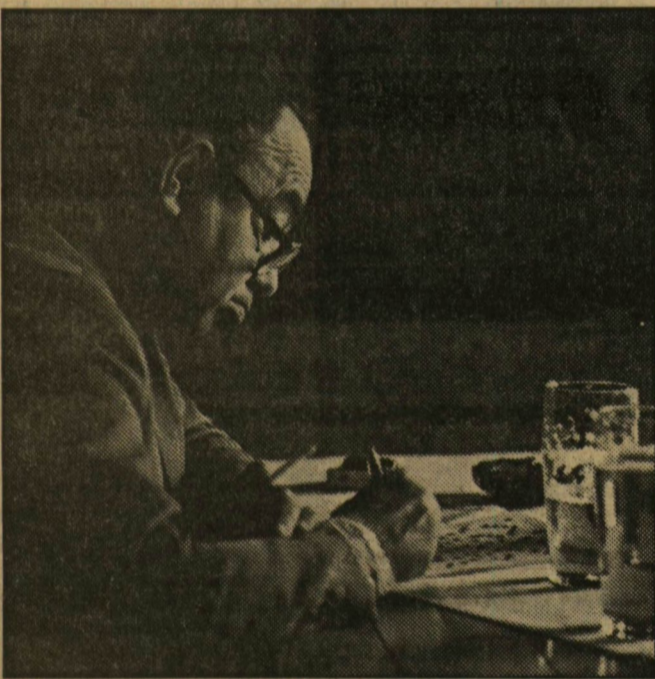
Tehát a „Halott nadrágok” újbóli szereplésének, s e fotó közlésének oka más: koncertjük előtt elmesélték a derék düsseldorfi legények, hogy hazánk határáról nem megfelelő hajviseletük miatt visszaküldték őket osztrák földre, s ők meg sem álltak Bécsig, ahol is frizurájuk festésétől megváltak, majd visszatértek, végül bebocsátást nyertek.

A kép is hitelesíti — bár nem lehet színes —, hogy viszonylag konzolidált külsőt öltöttek, de az nem látható, hogy a hajzat alatt, a fejben, milyen gondolatok cirkáltak arról az országról, melynek hivatalos koncertszervező intézménye hivatali úton hívta ide őket.

És mi sem tudjuk, hogy mely rendelet szabályozza a határainkon belül hordható hajviseletet...

—tus

Benyhe János: Brnoi

Az áramlás, és ami mögötte van

Hogy egy telivér képzelettel kezdjek: egy füles az újságíró kenyeré. Szóval, hallottam, hogy a jogi karon több KISZ-tag hallgató, otthagya az ifjúsági szervezetet, a szakszervezetbe áramol. Ezt a hírt többen igazolták, nem maradt más hátra, megkerestem az egyik áramlót.

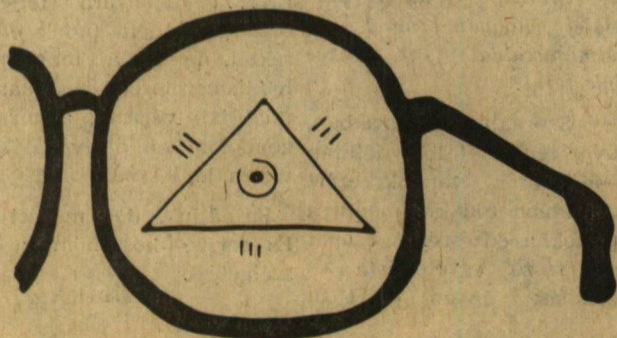
Horváth László (harmadéves) így foglalta össze a KISZ-ből való kilépésének okát: „Egy évig voltam kari vezetőségi tag, de nem tudtam elfogadni, hogy diktatórikus módszerekkel irányítsanak. Így láttam, hogy a vezetés nem a tagság érdekeit képviselte, hanem a kari szervezet önállóságát akarta biztosítani. Nem volt szimpatikus számomra, hogy minden egyes rendezvényt csak egy szempontból értékelték: mennyiben kifizetődő. Jó dolog a rentábilis szempont ében tartása, de ha ez a tagság érdekeivel nem mindig találkozik, akkor önmagában mit sem ér. Tapasztalataim szerint nem az volt a fontos, hogy a tagság jól érezze

magát, magáénak tudja a szervezetet, hanem az, hogy a vezetés jól adminisztrálja magát. En persze csak a magam nevében beszélek, és csak azt szeretném elérni, hogy olyan szervezetben vállalhassak társadalmi munkát, amelyben az értelmes cselekvés a fontos, amelyben minden tag elképzelése, véleménye egyenlő súlyú.

Mindehhez Mátó Tibor, a kar áprilisban leköszönt KISZ-titkára, a leginkább érdekelt, a következőket tette hozzá: „Örömmel vettem volna, ha Horváth Laci mindezt a tavaszi küldöttgyűlésen mondta volna el. Az ilyen gondok megvitatására ez a fórum szolgált volna.”

Gondolom, olvasóinkkal együtt, én sem lettem tájékozottabb az egykori KISZ-tagok szakszervezetbe történő áramlásával kapcsolatban. Ezért arra kérem azokat, akik érintettek lévén, többet tudnak mondani az ügyről, ragadjanak tollat, és vessék papírra, mi van az áramlás mögött!?

(di)

Dunai patriotizmus

„A ma esélytelen, irreális lehetőség is a történelmi alternatívák közé tartozik.” — írja Hanák Péter, legújabb könyvének fülzövegében. A „Jászi Oszkár dunai patriotizmusa” címet viselő, a Magvető Könyvkiadó „Nemzet és emlékezet” sorozatának tagjaként nemrég megjelent munka végigkíséri a nagy formátumú politikai koncepciójának fejlődését, előremutató voltát, ám nem hallgatja el illuzorikus korlátait sem.

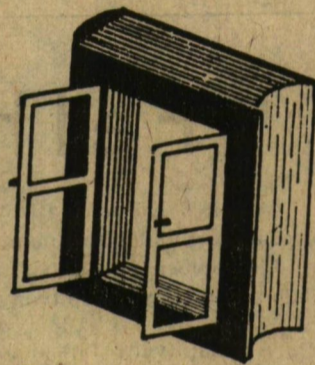
Ahol szükséges, életrajzi adatokkal segít eligazodni az olvasót a Jászit ért szellemi hatások körében, hiszen ezek határozták meg későbbi politikai állásfoglalásait, látásmódját. Megtudjuk, hogy „...sokáig nem is ismerte családi származását, aztán nem vett róla tudomást, és később sem azonosult semmilyen zsidó közös-séggel. Másrészt viszont egész életében bántotta az antiszemitizmus, és zavarta a kikeresztelkedés”. Nyilván e belső bizonytalanságerzet is hozzájárult ahhoz, hogy az ún. „második reformnemzedék” egyéniségei közül ő

volt az egyik legérzékenyebb a nemzetiségek egyre erősödő mozgalmairól. Az 1905–1906-os kormányváltás idején foglalkozik először komolyabban a magyarországi nemzetiségi kérdéssel, akkor, amikor az Apponyi-féle erőszakos magyarosítás kapcsán szinte utolsó esélyünket veszítjük el a nemzetiségekkel történő megbékélésre. A kiegyezést követő évtizedek angol, francia publicisztikájában a magyar, mint szabadságszerető, jobb sorsra (és nem germán orientációra) érdemes nép szerepel. Ezzel szemben — és ezt joggal fájlalta Jászi — a század első évtizedében a magyarságról az angol és francia nyelvtérületen festett kép ellentétessé válik; nem ritka a magyar nép európai létjogosultságának kétségbe vonása sem, Kár volna tagadni, hogy ennek egyik fő oka a nemzetiségek iránt tanúsított intolerancia.

1918-ban készült el „A Magyarország jövője és a Dunai Egyesült Államok” című Jászi-tanulmány, amely a Monarchiát öt szövetségi államra vélte jónak

fólosztani; „Magyarországra Horvát-Szlavónia nélkül, Ausztriára, a cseh korona országaira, Lengyelországra és a horvát vezetéstől Illíriára. Figyelembe véve a háborús fejleményeket, Lengyelország az orosz birodalomhoz tartozó lengyel területeket, Illíria a balkáni szerb országokat is magába foglalta volna, és fenntartották a lehetőséget Románia csatlakozására is.” Hanák Péter ezen elképzelés irreálisát elemezve, nem mulasztja el megjegyezni; „Jászi a realitásoktól nem feszélyezett nagyvonalúsággal szabdalta szét és vont össze lengyel, ukrán, macedón területeket.”

Jászi Oszkár legnagyobb hatású politikai tevékenységére mindenképpen a század második évtizedére esik; e tanulmányban azonban végigkísérhetjük későbbi, második világháború alatti és

könyvismertetés

utáni szerepét, téziseit is. Kevésbé ismert tény például, hogy Jászi 1945 szeptemberében Vámbéry Rusztemmel egyetemben levelet intézett a csehszlovák kőztársasági elnökhöz, Beneshez (akit régóta ismert) a magyar kisebbséget Csehszlovákiában ért súlyos atrocitások ügyében. Sajnos, nem sok eredménnyel.

Hanák Péter rövid terjedelmű, de Jászi közéleti szerepét a teljesség igényével bemutató munkája sok új adalékot nyújt a századunk magyar történelmét átlátni akarók számára, bár kétségtelen, hogy a mű minden részletre kiterjedő megértése — annak olvashatóssága ellenére is — kellő szakmai előismereteket igényel.

(sandi)

Egy közép-kelet-európai vallomásai

„A nemzedék, amelyhez tartozom, nemcsak addig ismeretlen méretű háborúkat — két világháborút! — szenvedett át, de láthatta az emberi lét, s általában az élet körülményeinek és föltételeinek oly lényegbe hatoló átalakulását is, amelyre eddig soha nem volt példa, sőt: a legcsapongóbb képzeletű gondolkodók sem merték volna megjósolni, hogy mindez alig egy-két nemzedék múlva életében végbemehet.” Ezzel a személyes hangú vallomással vezet be a Csehszlovákiában élő Dobossy László: *Előítételek ellen* című kötetét, majd — ugyancsak a bevezetőben — más helyütt a következő gondolatmenettel folytatja: „Aki nem fogja föl, hogy türelmes munkával azt kell erősíteni, ami összeköt, s bénítani kell mindazt, ami szétválaszt, s aminek a miazmái még mindig köztünk, sőt bennünk is fertőznek — szellemi lustaként korunk parancsát veszi semmibe. Hiszen lehet-e ma fontosabb feladat, mint megérteni a kort, amelyben élünk, s a folyamatokat, amely a bonyolult valóság kialakulásához vezetnek?”

A föltett kérdésre a választ, azt, hogy igenis, szükséges a dunatíji népek — Dobossy szűkebb pátriájából nézve: a magyarok, csehek és szlovákok — kulturális kapcsolataival, e népek történeti és tudati fejlődésében szembeszökő, megragadható párhuzamokkal behatóan foglalkozni, megtalálhatjuk a könyv egyes esszéiben, tanulmányjaiban.

Magá az elképzelés, hogy a geopolitikai adottságok folytán egymást kiegészítő és egymásra utalt Dunamelléki kis népek ne a gazdasági elzárkózás, hanem a lehető legszorosabb és leggyümölcsözőbb gazdasági-kulturális együttműködés politikáját folytassák, nem újkeletű, hiszen ezt mind a hazai, mind a határainkon kívül élő — magyar és más nemzetiségű népek legjelesebb képviselői (írók, tudósok és politiku-

sok egyaránt) már régóta hirdették. Hogy csak néhány nevet említsünk hazai történelmünkben, idézzük föl *Károlyi Mihály*, *Jászi Oszkár* vagy *Bibó István* politikai elképzeléseit.

Azonban a dunai kis népek békés együttéléséről, vagy a közöttük lappangó ellentétokról; a közösségi gondolkodásról; erkölcsiszellemi tartásmód háttérben meghúzódó azonosságairól és eltéréseiről napjainkban is lehet, és kell is szólni. Ezt teszi az irodalmár Dobossy László is, aki egyes tanulmányokban higgadtan, hevületmentesen új adalékokat villant föl a közép-kelet-európai létezés technikájának — egymást elfogadni tudó és akaró —, tanulmányozásához; dolgozataiban találhatunk írásokat magyarokról magyaroknak és cseheknek, de megfordítva is: csehekről, vagy kultúrájukról, irodalmukról ír a cseheknek, és a magyaroknak is. Egyik nemes földadatának tekintti, hogy tisztázza a történetileg kialakult és beidegződött — tudatzavaróan ható fogalmakat, melyek korábban sajnos, néha sűrű áthatolhatatlan ködként ereszkedtek népeink közé, zavarva ezzel a kölcsönös előnyök elvén alapuló közmegegyezést. A kötetben szereplő, két évtized gazdag alkotói pályáját reprezentáló tanulmányok, személyes vallomások mindegyike — lett legyen az a párizsi Sorbonne Szlav Intézetében, avagy éppenséggel a prágai Károly Egyetemen megtartva — mindegyike a kölcsönös megértés jegyében fogant, s a megbékélést hivatott szolgálni. Ha a kötet elolvasása után föltönnék magunknak a kérdést, mi biztosítja egy nemzeti kisebbség kulturális életbenmaradását, szellemi gyarapodását, azt válaszolhatjuk, az ilyen szellemben fogant eszmék.

(Dobossy László: *Előítételek ellen*. Magvető, Nemzet és Emlékezet. Budapest, 1985., 503. l.)

L. J.

Derült égből a glossza

Kard, tatami

A publicistának kardja van. A kardnak hüvelyé van. Hogy a hüvelynek mi je van, az esetünkben másodlagos, ne is feszegetjük, most nem az a fontos.

A publicista imád kardozni. Vivni, hogy stilusosabbak legyünk. Előhúzza kardját a hüvelyből — csak úgy villog a szikrázó holdfényben a damaszkuszi acél! — két kézre fogja, majd feje fölé szélcsúszkával meglengeti azt. Sokáig lengeti, mi több, vízszintes síkú köröket sorjázta vele az nagy magyar aerbe; hihetnők róla, hogy ő egy kisebbfajta katonai helikopter. Publicista azonban nem emelkedik föl, mint ama huncut gépezet, ... ahelyett, hogy a Dolgot megóvandó az Ellendolgozó köré sújtja, a másik publicista bordái közé nyomja a vasat, csak úgy hámlik róla a vérről kevert rozsdá. Szegény másik publicista! Szegény árván maradt gyerekek! S hogy ki a bűnbak az események esetén szomorú alakulásában? Az egyik publicista? A másik? A kard, a handsár, vagy a hüvely? Nem, kérem: a Dolgok. Mi-

likopteredit, majd bum! odasújt körül a Dolgokhoz, az úri pusztaság csak úgy rikoltoz.

Mindez persze nem minden publicistára vonatkozik, csak a karddal rendelkezőkre, közülük is a hevesb-
vérűekre, akiknek hamar eljár a kezük, nemes vagy nemtelen haragra gyulladván. Olyankor aztán rendszerint mindig akad egy másik publicista, aki szintén föl van fegyverezve (a megkülönböztethetőség végett ő rendelkezék handszárral), s aki az úri pusztaságot megvédeni hivatott. Előhúzza kandszárját, meglengeti, és ... ahelyett, hogy a Dolgot megóvandó az Ellendolgozó köré sújtja, a másik publicista bordái közé nyomja a vasat, csak úgy hámlik róla a vérről kevert rozsdá. Szegény másik publicista! Szegény árván maradt gyerekek!

S hogy ki a bűnbak az események esetén szomorú alakulásában? Az egyik publicista? A másik? A kard, a handsár, vagy a hüvely? Nem, kérem: a Dolgok. Mi-

nek ütnek százhuszat, száz-harmincat percenként?

Beszélgünk most azon publicistákról, akik ámbátor nem Jehova Tanúi, mégis irtóznak a fegyverektől, kardcsörtétéstől, s e férfias pengeváltásoktól. (Megjegyezzük, hogy tudunk olyan hölgypublicistákról is; akik a vívást világbajnok szinten művelik...) Mi lesz az ő vércukorszintjükkel?

Hát, ha nem is az ő ked-
vükért találták ki, mégiscsak létezik sport számukra is: a cselgáncs. Nincs itt szükség kardra, hüvelyre, csak a pusztá kére, no meg a lábakra. Van-e szebb érzés annál, mint a halalos ellen-ségnek látványos gáncsot vetni? Örvendhet-e jobban a szív, mint akkor, amikor az ellenség (keze-lába-egybe összegubancolódva) fetreng a tett színhelyén?

Persze — szólal meg bennem a leláncolt humanista — talán mégiscsak szebb lenne a világ, vagy legalábbis annak a magyar sajtóban publik-
ródó része, ha a publicisták nem az országos kulturális hetilapok, folyóiratok egyes oldalait használnák ta-

taminak. Azon egyszerű oknál fogva, mert az nem tatami.

Nos, röviden ennyi a hozzászólásom a kulturális sajtóban folyó tankönyv-vitához.

(-di-ván)

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságának lapja

Felelős szerkesztő:
GRÓF RÓZA
Szerkesztőség: 6720 Szeged,
Dugonics tér 12. Telefon: 12-119
Megjelenik havonta kétszer
Ara: 2,30 forint. Előfizetési díj
egy évre 36,80 forint
Terjesztik az intézmények KISZ-
és szakszervezeti bizottságai
Kiadja a Csongrád Megyei
Lapkiadó Vállalat Szeged,
Tanácsköztársaság útja 10. sz. 6740
Telefon: 12-633. Telex: 12-322.
Felelős kiadó:
Kovács László igazgató
Szegedi Nyomda Szeged,
Bajcsy-Zsilinszky u. 28. 6720
1985. X. 7. — 3352 —
ISSN: 0230-791X
Felelős vezető:
Dobó József igazgató